

K odpovědi PhDr. Jarmily Háskové, CSc. z Hradce Králové

motto: FELIX, QUI POTUIT RERUM COGNOSCERE CAUSAS¹

Vysoká profesionalita a odbornost byla nedávno opět prokázána na stránkách kdysi prestižního časopisu Numismatické listy². Tam, kde se nedostává argumentů, přichází plejáda osobních urážek a již otřepané zpochybňování dostatečného vzdělání. V tomto ohledu nám, paní doktorko filosofie, kandidátka věd, zanechal významné a dodnes platné poučení první římský veřejný učitel rétoriky Marcus Fabius Quintilianus (cca 35 – cca 100) a sice: USUS SINE DOCTRINA QUAM CITRA USUM DOCTRINA VALET³. Tedy to, že někdo vystudoval technický obor nevyklučuje, že se může stát kvalitním odborníkem v humanitní oblasti, stejně jako humanitní vzdělání není překážkou kvalitnímu uplatnění v průmyslové praxi. Ba dokonce i člověk bez jakéhokoliv vysokoškolského diplomu může být kvalitním a uznávaným odborníkem třeba v oboru kvantové fyziky. Naproti tomu absolutorium Filosofické fakulty apriori nepřináší automatické předpoklady pro kvalitní výkon profese numismatika. A právě u vrcholně středověké numismatiky toto tvrzení platí dvojnásob. Za numismatického diletanty – čili striktně ve smyslu výkladu slovníku cizích slov: „nedouka“ – „toho, kdo dělá odborné věci bez odborné přípravy“⁴ lze tedy označit i člověka s historickým vzděláním, který ovšem neprošel dostatečnou praktickou přípravou, nezná numismatice nejvladnější prameny – tj. prameny hmotné v podobě samotných mincí a snaží se o interpretaci nahodilých ražebních chyb co by studijně relevantního materiálu.

Když před časem vyvstala nutnost obhajovat existenci numismatiky jako samostatného vědního oboru, byli postaveni její tehdejší zastánci před úkol jednoznačně definovat a vymezit numismatiku a jí vlastní a jedinečnou pracovní metodu, bez které neměl obor šanci na nezávislou existenci. Byli to Gustav Skalský, Emanuela Nohejlová-Prátová a Pavel Radoměský, jimž se podařilo najít a vymezit vlastní pracovní metodu numismatiky ve studiu a interpretaci nálezů mincí jako svého druhu jedinečného pramene, jehož informační potenciál pro poznání numismatické typologie a chronologie je jinými prameny a pracovními metodami nezastupitelný. Pokud by tehdy obhájci numismatiky argumentovali písemnými prameny jako „tím nejpodstatnějším pro dobu grošovou“, zřejmě už tu dnes Numismatické oddělení Národního muzea nebylo a jeho sbírku by převzala do správy muzejní knihovna, jako to bylo v dobách Hankových nebo v lepším případě některé jiné oddělení. Nebylo by zcela od věci, kdyby si i někteří vrcholní a profesionální představitelé současné české numismatiky oprášili představu o tom, co vlastně jejich obor představuje, na jakých stojí základech a co je jeho základním smyslem.

Mluvit o tom, že jsou někomu „profesně nedostupné“⁵ písemné prameny je absolutním popřením funkce veřejných archivů i platného archivního zákona, nehledě na to, že valná část známých písemných pramenů pro dobu grošovou je k dispozici prostřednictvím jejich edic vycházejících od 19. století. Zpracování těchto pramenů je však pro numismatiku pouze pomocné a doplňující, podobně, jako je numismatika pomocnou a podpůrnou (či chcete-li základní) vědou pro ostatní historické obory i obecnou historii jako takovou. Zpracování pouhých písemných pramenů bez reflexe hmotného numismatického materiálu se může dobře zhostit kdokoliv z kolegů historiků bez nutnosti specializace, což už se také několikrát stalo; někdy však s diskutabilním výsledkem! To, co za numismatika nikdo jiný neudělá je definice typů a variant mincí a určení, pokud je to možné, jejich

¹ Vergilius: Georgica (Zpěvy rolnické), II. 490, „Šťasten, komu se dostalo poznání příčiny věcí.“

² Hásková, J.: Odpověď ing. Jiřímu Hánovi z Domažlic, Num. listy LXI / 2006, s. 131

³ Quintilianus: Instituto oratoria (Výchova řečníka), XII, 6, 4, „Zkušenost bez vzdělání platí více než naopak vzdělání bez zkušenosti.“

⁴ Klimeš, L.: Slovník cizích slov, Praha 1981

⁵ Jediné, co mi od samého počátku, co se numismatikou, nebo chcete-li studiem mincí, zabývám, zůstává nedostupné, jsou sbírkové fondy Numismatického oddělení Národního muzea v Praze s výjimkou fondů základní sbírky, kterou jedinou Numismatické oddělení je ochotno ke studiu předkládat. Prameny tak zásadního a nenahraditelného významu, jako jsou mincovní nálezy Numismatického oddělení zásadně nepředkládá – alespoň mě byla každá žádost o tento druh pramene odmítnuta s poukazem na nezpracovaný fond. Je potom otázkou, do jaké míry naplňuje tato sbírka statut sbírky veřejné, když její správci odmítají poskytovat k prezenčnímu studiu žádaný studijní materiál!

relativní nebo dokonce absolutní chronologie. Teprve pak je numismatika užitečná dalším historickým oborům, především archeologii, když např. dovoluje co nejpřesněji datovat archeologické situace a pod.. Bez písemných pramenů se pochopitelně obejít nelze, není však reálné povyšovat jejich význam nad význam pramenů hmotných, bez kterých by numismatiky nebylo!

Přečtěte si, paní doktorko, kandidátko věd, prosím, ještě jednou a pozorně mojí reakci na uvedený diletantský příspěvek vašeho autorského kolektivu! Zjistíte, že vás ani na okamžik nepodezřívám z pokusu o vytváření jakékoliv typologie. Pouze konstatuji, že publikace dvojrázem deformovaných mincí a popis anomálií jako „v dolní smyčce opravované (?) razidlo vytváří srdíčko“⁶ nebo „hřívu tvoří dvě řady tenkých měsíčků (9 + 9)“⁷ a další, je hluboce neprofesionální a diletantské! Pokud bylo hlavním cílem příspěvku dokumentovat ražbu na měkké podložce nebo vznik a rozličnost podoby dvojrázu jako ražební chyby, postrádám o tom zmínku v textu. S tímto neblahým dědictvím se budou jednou muset vyrovnávat generace numismatiků, kteří přijdou po nás a budou se snažit po hledání odpovědí na otázky typologie a chronologie českých kruhových peněz se lvem doby poděbradské. Tyto generace však už nebudou zatížené falešným modlářstvím směrem k vybraným olympským božstvům Numismatického oddělení Národního muzea v Praze a vše budou hodnotit s odstupem a střízlivou objektivností.

Ani zdaleka nejsem přesvědčen o vlastní neomylnosti ani o mimořádném badatelském přínosu. Jednoduše numismatiku dělám rád a o to, na co při oblíbeném prohlížení mincí přijdu, se pak rád a nezištně podělím s ostatními kolegy – badateli, sběrateli; amatéry, profesionály – to už nehraje roli. Nedělám numismatiku ani pro peníze, ani pro slávu – naopak – značné peníze mě numismatika stojí, protože pouze část veřejných numismatických sbírek je přístupná badatelům v potřebném rozsahu a hodnotné soukromé sbírky mohou být – mají-li za něco stát – budované pouze za výrazných finančních obětí. Jinými slovy: chce-li soukromý badatel mít k dispozici kvalitní studijní materiál, na Národní muzeum se v žádném případě při současném stavu spoléhat nemůže⁸. Bývaly časy, které znám z vyprávění některých pamětníků, kdy představitelé Numismatického oddělení Národního muzea nejen že nebránili v přístupu ke sbírkovým fondům, včetně nálezů mincí nebo rukopisů tamtéž uložených, nevydaných monografií⁹, ale dokonce badatelům, pokud přišli s kvalitním badatelským záměrem, poskytli fundovanou pomoc a metodické vedení. Kde že staré časy jsou!

Pisatelka uvedené odpovědi PhDr. Jarmila Hásková, CSc. evidentně z nepochopení odsuzuje moje metodické postupy z nichž „nejlepší“ jsem měl předvést na konferenci ve Zlaté Koruně v roce 2005. Protože nezasvěcený čtenář a zjevně ani pisatelka neví o jakou problematiku se jedná, ve stručnosti shrnu: Na zmíněné konferenci jsem přednesl a posléze ve vydaném sborníku publikoval¹⁰ konkrétní přeražbu jako absolutní záchytný bod pro chronologii českých peněz se lvem husitského období. O penězích se lvem a čtyřrázem víme tolik, že byly ražené od r. 1384 a po roce 1421 že byly nějaký čas ražené z mědi a označované jako flůtky. Zřejmě někdy kolem poloviny 15. století pak čtyřrázovou technologii vystřídala technologie využívající průbojníku a peníze se lvem a čtyřrázem nahradily kruhové peníze se lvem. Pro léta 1421 – cca 1450 však neexistoval dosud žádný záchytný bod, který by dovolil datovat některý z typů peněz se lvem a čtyřrázem (ať stříbrný nebo měděný) k některému konkrétnímu roku (absolutní datace). Uvedená, na konferenci ve Zlaté koruně představená, přeražba znázorňuje případ, kdy je přes obraz vídeňského feniku Albrechta V., raženého po roce 1426, vyražen zřetelně obraz českého lva, identifikovatelného a známého typu. Z uvedené kombinace jsem usoudil, že tento typ českého peníze se lvem byl ražen v době po roce 1426, protože před tímto rokem nemohl být vyražen přes obraz zmíněného vídeňského feniku, neboť se tyto feniky v období před rokem 1426 ve Vídni nerazily! Nejvíce mne na uvedeném sdělení zarazí, že se PhDr. Hásková, CSc. k mému vystoupení na uvedené konferenci nevyjádřila a nevystoupila se svým odmítavým stanoviskem a výhradami k mým metodickým postupům, když byla přednášce i následující diskusi osobně přítomna.

⁶ mince č. 28.

⁷ mince č. 33.

⁸ o to víc mi vadí, že na podobné pseudoprofesionály přispívám ze svých nemalých daní.

⁹ např. Červinka, L.: Pražské groše a jejich drobné z nálezů moravských, nepřístupný rukopis v Num. odd. NM v Praze

¹⁰ Hána, J.: Příspěvek k chronologii českých ražeb doby husitské, Peníze v proměnách času V – Lucemburkové, sborník konference, Ostrava 2006, s. 69 – 72

Vyzývám vás, paní doktoro, kandidátko věd – prozrad'te mi, kde a v čem jsem metodicky pochybil?!

A nakonec se dostáváme k tématu, u kterého to vlastně všechno začalo – k redakční radě kdysi prestižního časopisu Numismatické listy. V odpovědi se od pisatelky dozvídám cosi o „profesionálních“ mantinelech (týkajících se např. správného psaní poznámkového aparátu, předkládání článků k recenzi odborníkům a další), které mi nedovolily rozhodovat o věcech a především o publikování textů, podle mých představ a přání, což se nezapomíná, zvláště tam, kde kreativité jedince chybí profesní odbornost... Vážená paní doktoro, kandidátko věd, za celou dobu mého působení v redakční radě uvedeného periodika nevím o jediném případě, kdy by byl předložen někomu z redakční rady k odborné recenzi jediný příspěvek. To se vyskytly u všech členů redakční rady „profesionální“ mantinely a chyběla profesní odbornost?¹¹ Pokud by redakční rada numismatických listů fungovala, jak měla, jistě by se mnou kritizovaný příspěvek na jejich stránky nikdy nedostal a i kdybych, ať už z jakýchkoliv důvodů, nemohl o osudech tohoto diletantského příspěvku rozhodovat já, jistě by se našel někdo jiný, kdo by vás včas zarazil, neboť v redakční radě Numismatických listů, jak jsem ji znal, neseděli až na čestné výjimky, žádní patolízalové a hlupáci! Proč jsem se proti uvedenému článku ohradil je zřejmé. Jsem uveden v inkriminovaném čísle Numismatických listů jako člen redakční rady. Hluboce se za tuto skutečnost v souvislosti se zmíněným článkem stydím a svojí reakcí jsem se chtěl od obsahu uvedeného čísla distancovat. I když nejsem numismatik – profesionál, přece ve mě dříme trocha profesionální cti, která je s příspěvkem o penězích doby poděbradské v příkrém rozporu.

Upozornit na neudržitelnost stavu, v jakém se nacházejí numismatické listy jak po stránce emisní, tak v poslední době i obsahové jsem považoval v neposlední řadě za svoji povinnost vzhledem k členské základně České numismatické společnosti, které uvedená organizace zprostředkovává Numismatické listy (vydávané Národním muzeem) jako členský časopis. Nemějte paní doktoro filosofie, kandidátko věd, členskou základnu České numismatické společnosti za stádečko hloupých, poslušných oveček, které vám skočí na každý špek jen proto, že jste vybavena hlasitě deklarovanou profesní odborností a nemáte „profesionálních“ mantinelů, což ostatně kritizovaný příspěvek dobře dokázal. Členská základna ČNS si za svoje členské příspěvky zaslouží kvalitní numismatický časopis a nebude-li cesta ve spolupráci s Národním muzeem, bude Numismatická společnost v duchu usnesení poslední Konference nucena ke zrušení dosavadního odběru Numismatických listů a buď najde k vydávání členského časopisu jiného partnera, nebo se vydá vlastní cestou. Ať už však situace dopadne jakkoliv, je smutné vidět skomírat a mřít to, co naši předchůdci společnými silami České numismatické společnosti a Národního muzea pracně a za nemalých obětí budovali, v důsledku svévole a zarputilosti jedinců, jimž byla před léty péče o vybudované svěřena.

S veškerou úctou:

Ing. Jiří Hána, Ph.D.

¹¹ stranou nechávám skutečnost, že jsem nikdy problémy s citacemi neměl – od svých publikačních začátků mám k dispozici normativní předpisy pro citace literatury a striktně se jimi řídím. Stejně tak jsem respektoval vždy i pokyny redakce Num. listů k úpravě rukopisů. To, že jsem předkládal vedle čistého rukopisu také text se zalomenými obrázky a popisy, aby nedošlo k záměně, pokládám za nadstandard. Předpokládám, že pochybení, ze kterých jsem byl nařčen můžete paní doktoro, kandidátko věd doložit na konkrétním případě mnou odevzdaného rukopisu.